

26 - январь 2023-жыл

Сабактын темасы: Улуу Кыргыз дөөлөтү жана анын алгачкы өнүгүү жылдары

Сабактын тиби: Жаңы материалды өздөштүрүү

Сабакта колдонулуучу усулдар: Талкуу, анализ, синтез

Сабактын жабдылышы: карталар, сүрөттөр, окуу китеби, ватман, маркерлер ж.б.

Компетенттүүлүк

Компетенция-латын тилинен COMPETERE-ээ болуу, шайкеш келүү, туура келүү дегенди түшүндүрөт.

Адамдардын ар түрдүү билимдердин, билигичтиктерин элементтерин жана иш-аракеттерин ыкмаларын белгилүү бир кырдаалда өз алдынча колдонууга болгон интегративдик жөндөмдүүлүгү

Негизги компетенттүүлүктөр (НК)

1. *Маалымат компетенттүүлүк: алынган тарыхый социалдык маалыматка сынчыл талдоо жасап курчап турган реалдуулукка карата өз позициясын аргументтүү коргоп, аларды пайда болгон көз караштык системалар менен менен салыштыра алат.*

2. *Социалдык коммуникативдик компетенттүүлүк: өз максаттарын башка адамдардын жана социалдык топтордун кызыкчылыктары менен салыштырат, позициялардын түрдүүлүгүн таануунун жана баалуулуктарга (диний, этникалык, профессионалдык, инсандык ж.б.), башка адамдарга карата урматтоо мамилесинин негизинде өз көз караштарын маданияттуу коргой алат.*

3. *Өзүн уюштуруу жана проблемаларды чечүүчү компетенттүүлүгү: окуяларга жана инсандарга аргументтүү мүнөздөмө берет.*

Т.С.И.
Т.С.И.

Предметтик компетенттүүлүктөр (ПК)

1. *Хронологиялык жана картографиялык: негизги даталарды атап хронологиясын тизмектей алат, окуяларды конкреттүү мезгилге шайкеш келтирет, тарыхый окуяларды тарыхый карта менен шайкеш келтире алат.*
2. *Тарыхый цивилизациялык: тарыхый окуяларды, көрүнүштөрдү сүрөттөп бере алат, тарыхый окуялардын себепти-натыйжалык байланыштарын айкындай алат, тарыхый окуяларды жана кырдаалдарды көрүнүштөрдү салыштыра алат.*
3. *Этномаданий: адамдын, адамзаттын, айрым элдердин жашоосунун руханий-адептик негиздерин, Ата Мекендик жана дүйнөлүк тарыхты өздөштүрүүгө кызыгат, улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктарга урматтоо менен мамиле жасайт.*

Негизги компетенттуулуктор: НК

1. Маалыматтык; НК1
2. Социалдык-коммуникативдик; НК2
3. Оз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечуу; НК3

Предметтик компетенттуулуктор: ПК

1. Хронологиялык жана картографиялык; ПК1
2. Тарыхый-цивилизациялык; ПК2
3. Этномаданий; ПК3
4. Социалдык-жарандык; ПК4

Компетенттүүлүк		Сабактын максаты	Сабактын мазмуну	Колдонуучу материалдар	Усулдар	Баалоо
НК	ПК	Билим беруучулук: Уйгур кагандыгындагы ички жаатташуулар, Ордо	Уюштуруу: Класстын тазалыгына көңүл буруу, иш		Ангемелешуу	

<p>НК1 НК3</p>	<p>ПК2 ПК4</p>	<p>балыктын каратылышы, улуу Кыргыз доолотунун мааниси тууралуу маалымат алышат. Окуучу сабакка тийиштүү маалыматтарды өз алдынча топтой алат, аны сабакта колдонуу менен тема боюнча алган билимдери, билгичтиктери бышыкталат.</p>	<p>ордун уюштуруу. Окуучуларды толуктоо. Отулгон теманы кайталоо: Жаны тема: Улуу Кыргыз дөөлөтү жана анын алгачкы өнүгүү жылдары 1-кадам: №1-тиркеме окуучуларга таратылат. Ал Б. БК. Б. таблицасы. Окуучулардан Улуу Кыргыз дөөлөтү жонундо эмне билесинер? Деген суроо берилет. Таблицанын өз алдынча «Билем» болугуно жазышат. Андан кийин тугойлору менен салыштырып толуктап жазышат(8-10 мин).</p>	<p>№1-тиркеме</p>	<p>Тугойу менен иштоо</p>	<p>Калыптан-дыруучу</p>
<p>НК3 НК3</p>	<p>ПК2 ПК4</p>	<p>Тарбиялык : Кыргыз башкаруучусунун Борбордук Азияга устумдук кылуу иш аракетин окуп билуу аркылуу окуучулардын кыргыз тарыхына болгон кызыгуусу артат, өз Ата Мекенин коргоо сезимдерин ойготуп, чечкиндүүлүккө, патриоттуулукка тарбияланышат.</p>	<p>2-кадам: Жазып буткон окуучулар кол которуп окуп беришет.</p>	<p>Окуу китеби</p>	<p>Класста жалпы талкуулоо</p>	
<p>НК1 НК2</p>	<p>ПК1 ПК2 ПК;</p>	<p>Өнүктүрүүчүлүк: Суроого жооп беруу учурунда өз</p>	<p>3-кадам: Экинчи суроо Улуу Кыргыз дөөлөтү жонундо эмне билгинер келет? Дем берилип, «Билгим келет» болугуно жазылат. Мында</p>	<p>№2-тиркеме</p>	<p>Тугойу менен иштоо</p>	

<p>НКЗ</p>	<p>ПК1 ПК2 ПК4</p>	<p>оюн эркин айтуу кондумдорун онуктурушот. Ошондой эле башкалардын оюн, пикирин уга билүүгө үйрөнүшөт.</p>	<p>окуучулар билгиси келген суроолорду даярдашат. 4-кадам: Окуучулар окуу китебин окуп чыгышат. Аларды окуп жатып туштарына белги коюлат. Эгерде андагы маалыматты билишсе «Билем » деген болукко жазышат. Кандайдыр бир суроо пайда болсо , «Билгим келет» деген болукко жазышат да аны жекече, тугойу менен андан кийин топторго болунуп аткарышат да аны «Билдим » болугуно жазышат.</p> <p>Бышыктоо:</p> <p>5-кадам : №2-3-тиркеме таратылып берилет. Тиркемедеги тапшырмаларды аткарышат. Белгиленген убакыт буткондо , тугойлор кезектешип суроолорго жооп беришет.</p> <p>Билимдерин баалоо</p>		<p>Тугойу менен иштоо</p>	<p>Калыптан- дыруучу</p> <p>Калыптан- дыруучу</p>
------------	----------------------------	---	--	--	--------------------------------------	---

Уйго тапшырма беруу

№1-тиркеме

Билем	Билгим келет	Билдим

№2-тиркеме

Окуу жана тушунуу

Томондо темага байланыштуу тексттер берилди. Аларды окуп чыгып берилген суроолорго жооп бер

Биринчи текст (166 сөз)

«Улуу Кыргыз доолоту-кыргыз элинин тарыхындагы эн сыймыктуу жана атактуу мезгил. Барсбектин женилуусунон кийин кырк жылдан ашуун кыргыздар Борбордук Азиядагы саясий иштерге аралашкан эмес. Бул мезгилде кыргыздар оор жоготуудан аз-аздан оздоруно келип, жаңы аскер кучторун топтоо учун кыргыз башкаруучулары сабырдуулук менен осуп келе жаткан муунду тарбиялап жатышты.

			<p>8-кылымдын 50-ж. кыргыз башкаруучусу карлуктар, чиктер жана турктор менен биригип. Уйгур кагандыгына каршы чыгууну план тузушкон. Бирок бул жонундо билип калган Уйгур каганы союздаштарды жалгыздап талкалоону чечкен. 758-жылы уйгурлар Ортонку Эне-Сайдагы кыргыздардын олкосун каптап киришкен. Кыргыз ажоосу бул абалда салык толоо менен ички башкарууну калтырууну туура чечим экендигин тушунгон.</p> <p>795-ж. кыргыздар да которулушко чыгышкан. Бирок, ал женилуу менен аяктаган.</p> <p>Мындан кийин кыргыздар оч алуу учун 25 жыл оз кучторун топтошкон. Кыргыз башкаруучусу узакка созулган согуштарга ылайыкташтырылган</p>			
--	--	--	---	--	--	--

аскердик-администрациялык системаны тузгон. Кыргыздар Сибирь элдерине бир нече жортуулжасап, мамлекеттин чегин кенейтти. Коз каранды элдер кыштымдар- салык толоп, аскер берууго милдеттуу болушкан. Ошентип, Кыргыз мамлекети материалдык жана адам ресурстарына ээ болгон».

1. Барсбектин женилуусунон кийин коңко чейин кыргыздар Борбордук Азияда саясий иштерге аралашкан эмес. Анткени

2. Эмне учун кыргыздар карлаук жана чик, турктор менен тузгон союзуна карабастан женилип калды?

3. 795-ж. женилуудон кийин оз максатын ишке ашыруу учун кыргыз башкаруучусу кандай аракеттерди корду?

№3-тиркеме

Окуу жана тушунуу

Томондо темага байланыштуу тексттер берилди. Аларды окуп чыгып берилген суроолорго жооп бер

Экинчи текст (175 сөз)

«Администрациянын жана аскер кучторунун башына ажо турган. Ага уч бий жана ар кыл баскычтагы чиновниктер баш ийишип, акыркылары алты болукко болунушкон. Туруктуу аскерлерден куралган атчандар гвардиясы болгон. Жалпысынан кыргыздардын озунон куралган аскелердин саны 30 минди тузсо, кыштымдар менен биригип 100 минге жеткен. Аскерлердин 30мини оор куралданып, 70 мини женил куралданган эле. аскерлер

ондук, жуздук, он миндик
болуп болунгон. Он мин
аскер тумон деп аталган.

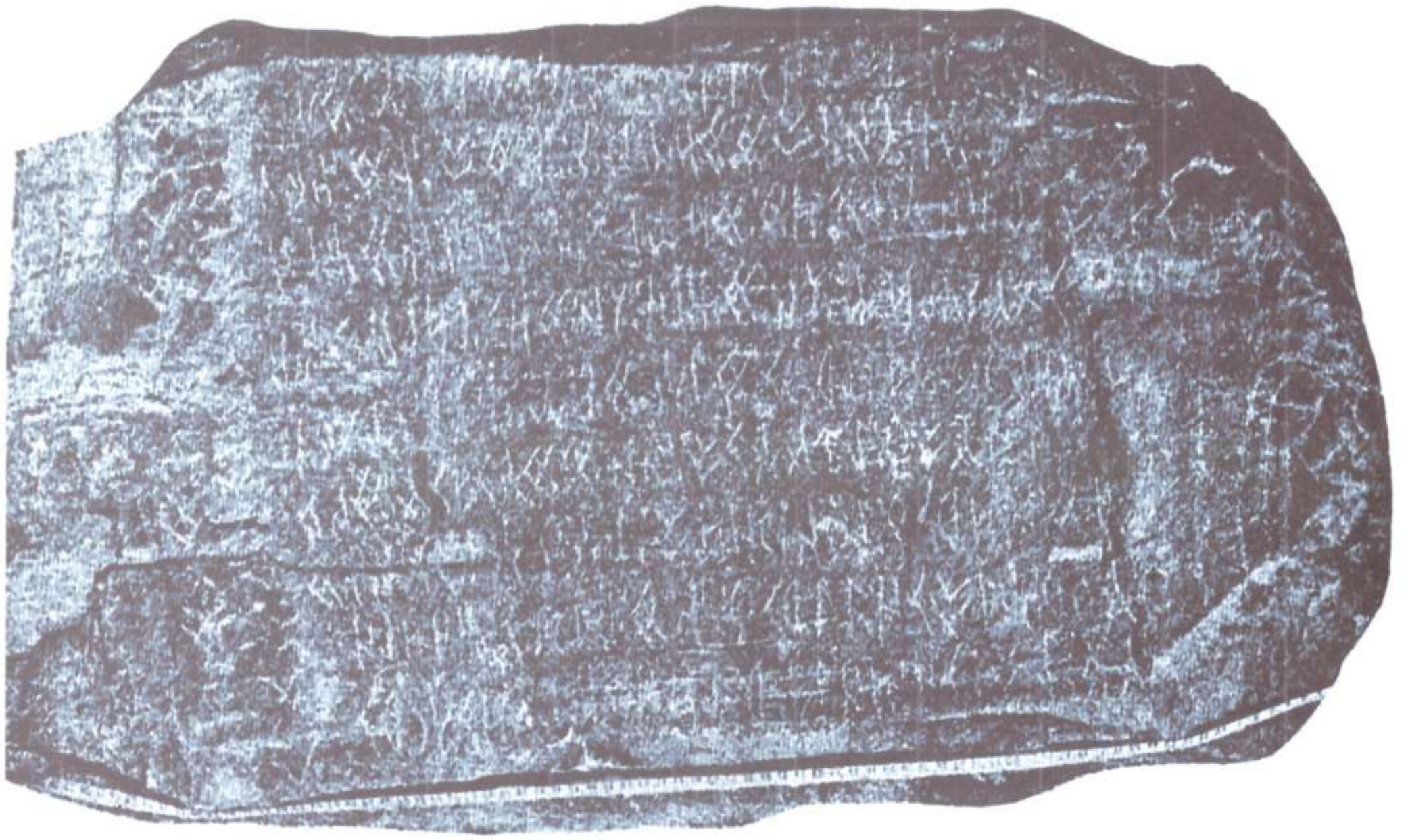
Тышкы саясатында ажо бир
топ келишимдерди тузууго
жетишкен. Арабдар, Тибет
жана ажонун кыйындары
Тенир-Тоодогу карлуктар
Кыргыз мамлекетинин
союздаштары болуп калды.

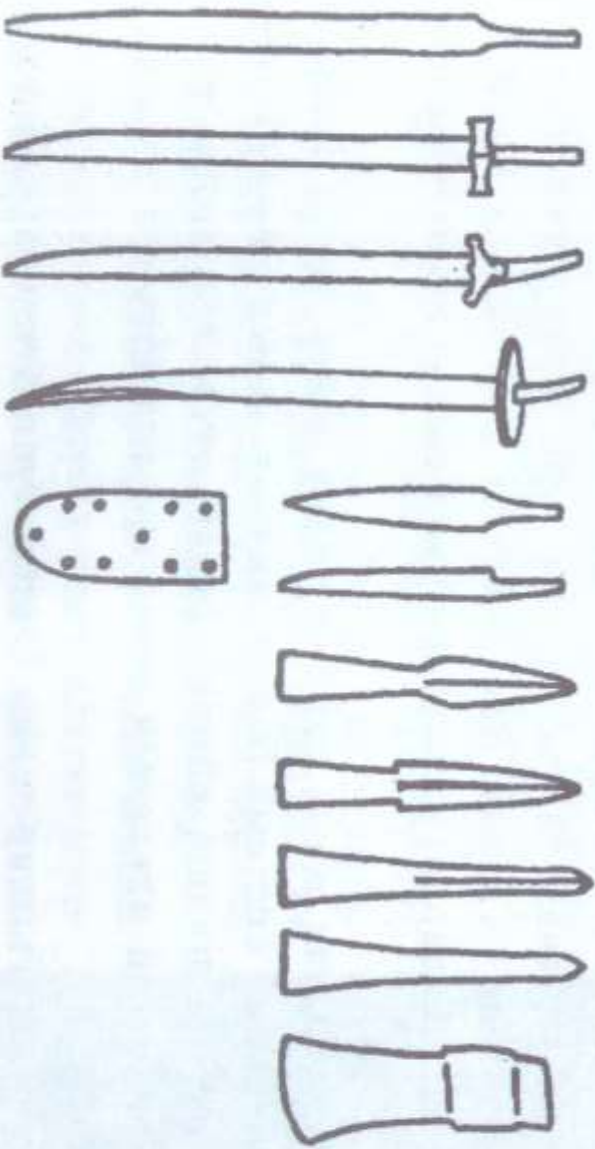
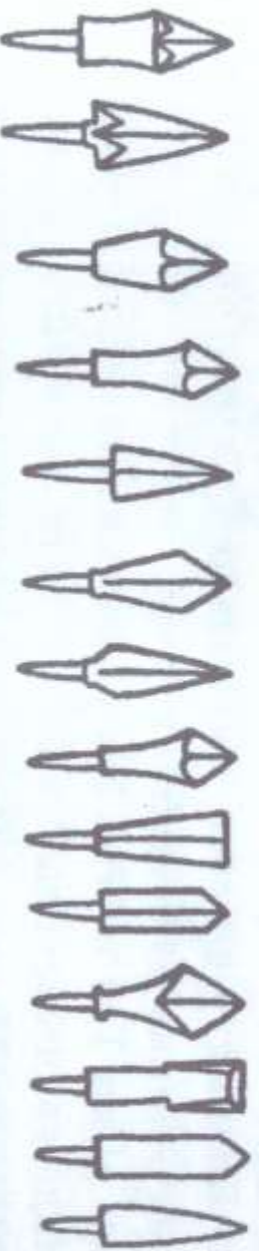
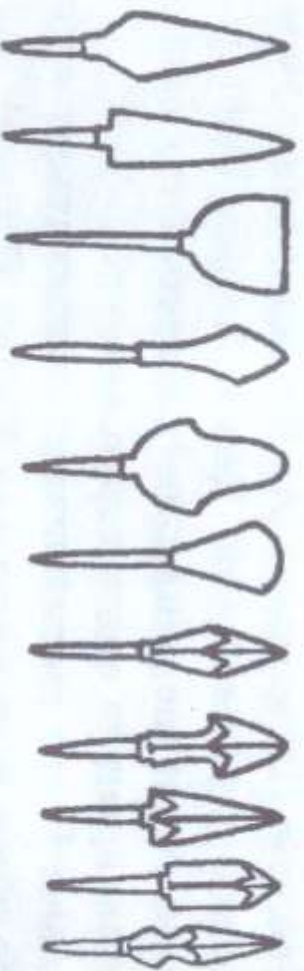
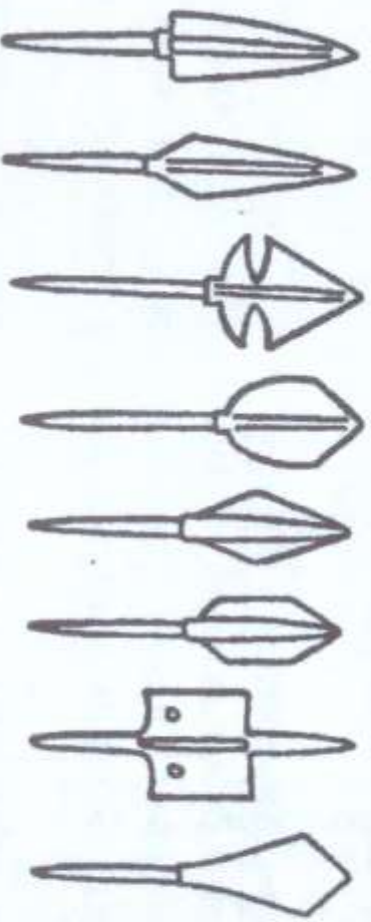
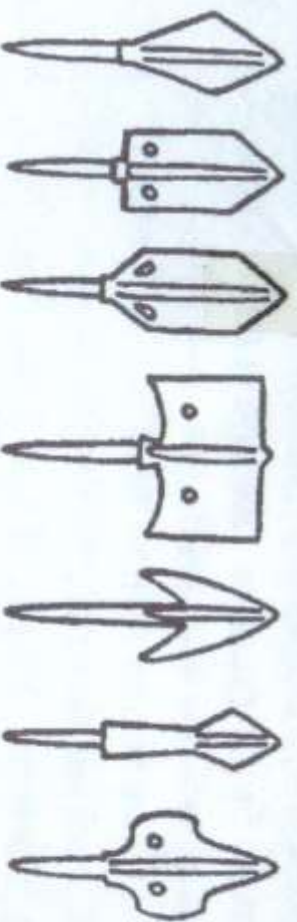
820-ж. оз кучуно ишенген
кыргыз башкаруучусу «Ажо»
жубайы-Гелла шехти
«ханыша деп жпрыялаган.
Бул ото маанилуу кадам
болду. Бул кадам-
кыргыздардын иш жузундо
кыргыздардын Борбордук
Азияга устомдук кылуу учун
доосун ачык жарыялоосу эле.
Коншу мамлекеттер жон гана
кыргыздар менен
эсептешууго, кээ бирлери
салык толоого мажбур
болушкан. Ал эми эн кучтуу
деп эсептелген Уйгур
кагандыгы оз мамлекетинин
ичиндеги окуялар менен алек

эле. Ошентсе да уйгурлар
Эне-Сайга аскер жонотууго
жетишет. бирок ыркы кеткен
мамлекеттин аскерлери
ийгиликке жетише алышкан
жок. Согуш 20 жылга созулуп
кеткен,».

1. «Түмөн» деп канча
аскер айтылган?
2. Ажо кайсы
мамлекеттер менен
мамиле тузду?
3. Кыргыз
башкаруучунун кайсы
иш аракетин
Борбордук Азияга
устомдук кылуу
максатын билдирген?

MEGANA

TRIPOLI LIGHT

ALCANTARA

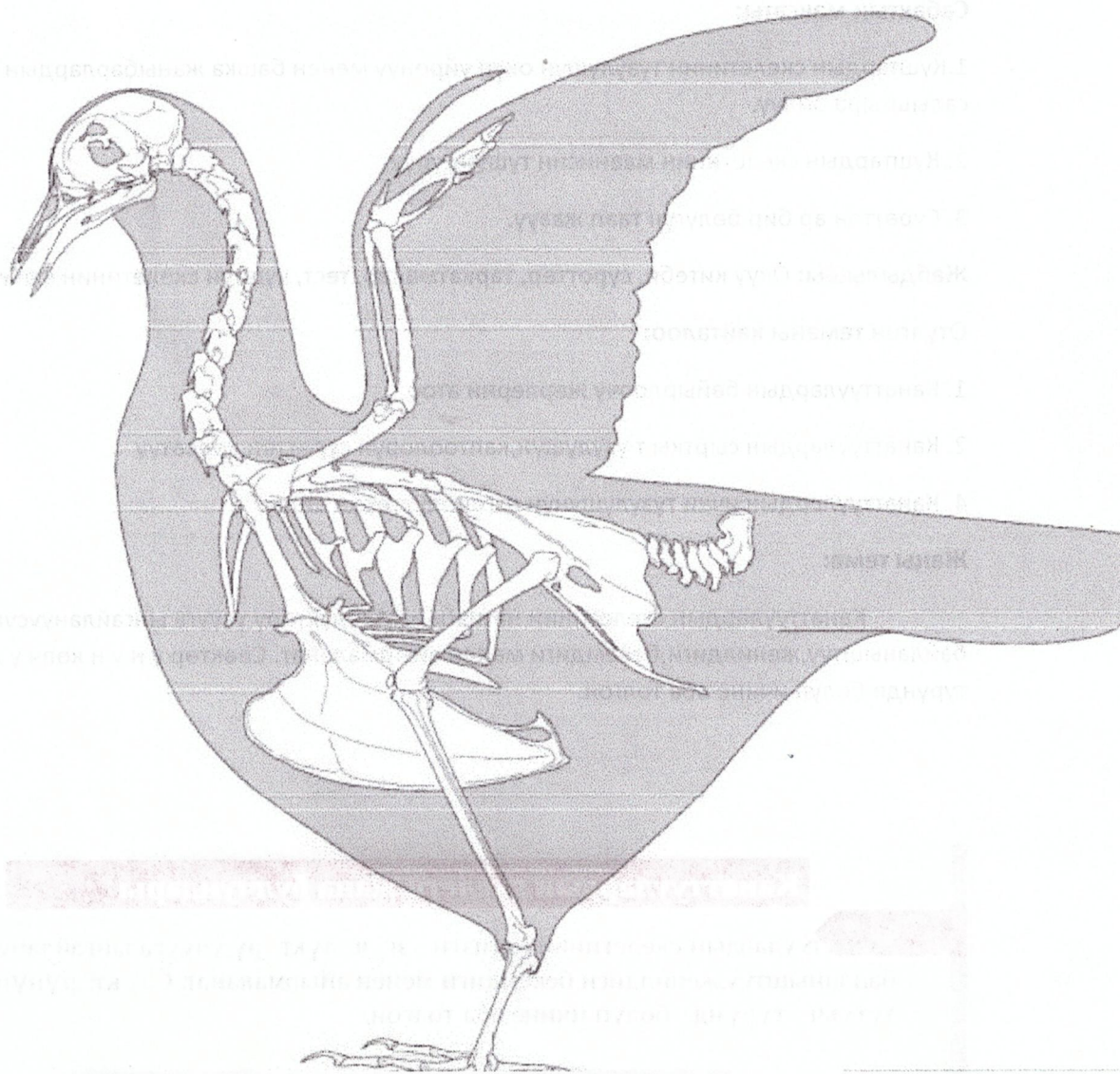

A decorative border of palm trees surrounds the page. The border consists of a top row of 15 palm trees, a bottom row of 15 palm trees, and two vertical columns of 15 palm trees each on the left and right sides. The palm trees are stylized with green fronds and brown trunks.

7- класс

Тема: Куштардын скелетинин
ТҮЗҮЛҮШҮ

2022- жыл

Сүт эмүүчүлөрдүн кыркылган окшоп, түктөрү жылуулук изотермикалык калканч катары биринчи жолу чыккан. Убакыт өткөндөн кийин гана алар ташуучу учак айланды. жүнү кийип Birds, кыязы, учуу жөндөмүн алган миллиондогон жыл мурда алар.

учуу үчүн көнүү бардык органдар системалары жана жүрүм-бир кайра алып келди. Өзгөрткөн жана канаттуунун скелет. көгүчкөн ички жана сырткы түзүлүшү менен - жогоруда тарабынан берилген сүрөттөр. Түзүмдүк өзгөрүүлөр дене салмагын азайтуу булчуң күчүн жогорулатуу негизинен көрсөткөн. Алардын арналган иш-милдеттерин аткаруу үчүн жетиштүү күч-кубат сактоо менен, аны ичке ийри табак салып скелетинин сөөктөрү көңдөй же уюлдук болуп же өзгөрттү. оор тиш ордуна жеңил тумшугун келип, жүнү эле мукаба - бул скелетине тегерегинде болот да кылуусу бир үлгү. аба жаздыктары дем тартылган ички органдардын ортосундагы маанайда.

Тест

1.Канаттуулардын алдынкы бут курчоосу эмне кызмат аткарат?

а)коргонуу б)учуу в)тамактануу г)таянуу

2.Канаттуулардын денесинин температурасы орточо 42^oc ушул жылуулукту эмнеси сактайт.

а)канаты б)териси в)куш жүндөрү г)май беги

3.Келтирилген сезүү органдардан кайсынысы канаттууларда эн жакшы өрчүгөн?

а)жыт сезүү б)түюу в)угуу г)көрүү

4Канаттуулардын алдынкы бутунда канча манжа сөөк бар?

а)2 б)3 в)4 г)5

Тест

1.Канаттуулардын алдынкы бут курчоосу эмне кызмат аткарат?

а)коргонуу б)учуу в)тамактануу г)таянуу

2.Канаттуулардын денесинин температурасы орточо 42^oс ушул жылуулукту эмнеси сактайт.

а)канаты б)териси в)куш жүндөрү г)май беги

3.Келтирилген сезүү органдардан кайсынысы канаттууларда эн жакшы өрчүгөн?

а)жыт сезүү б)түюу в)угуу г)көрүү

4Канаттуулардын алдынкы бутунда канча манжа сөөк бар?

а)2 б)3 в)4 г)5

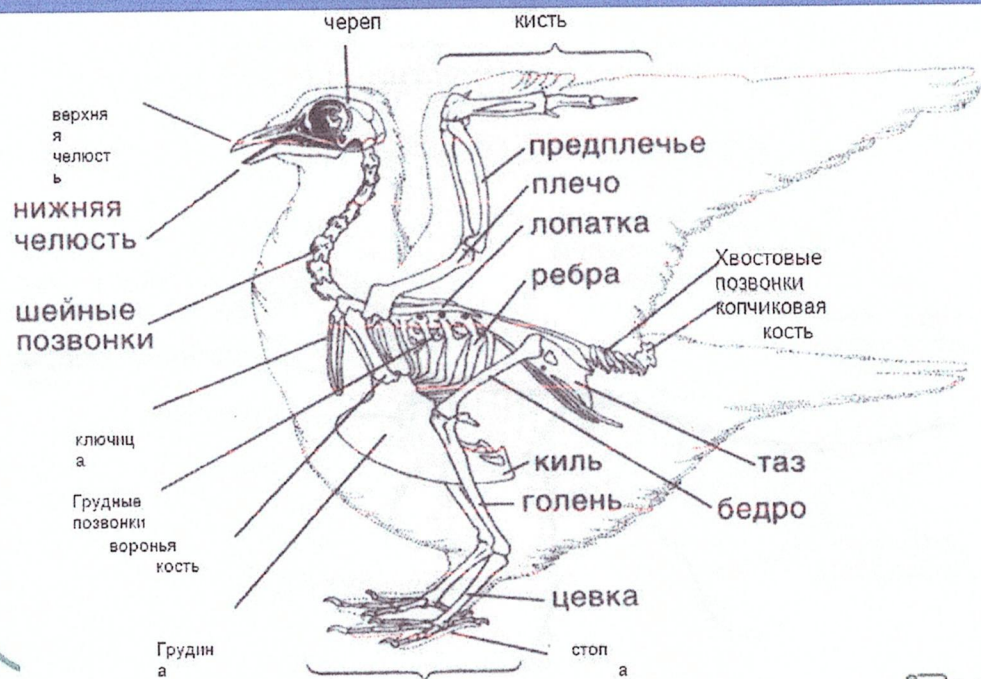
Бышыктоо

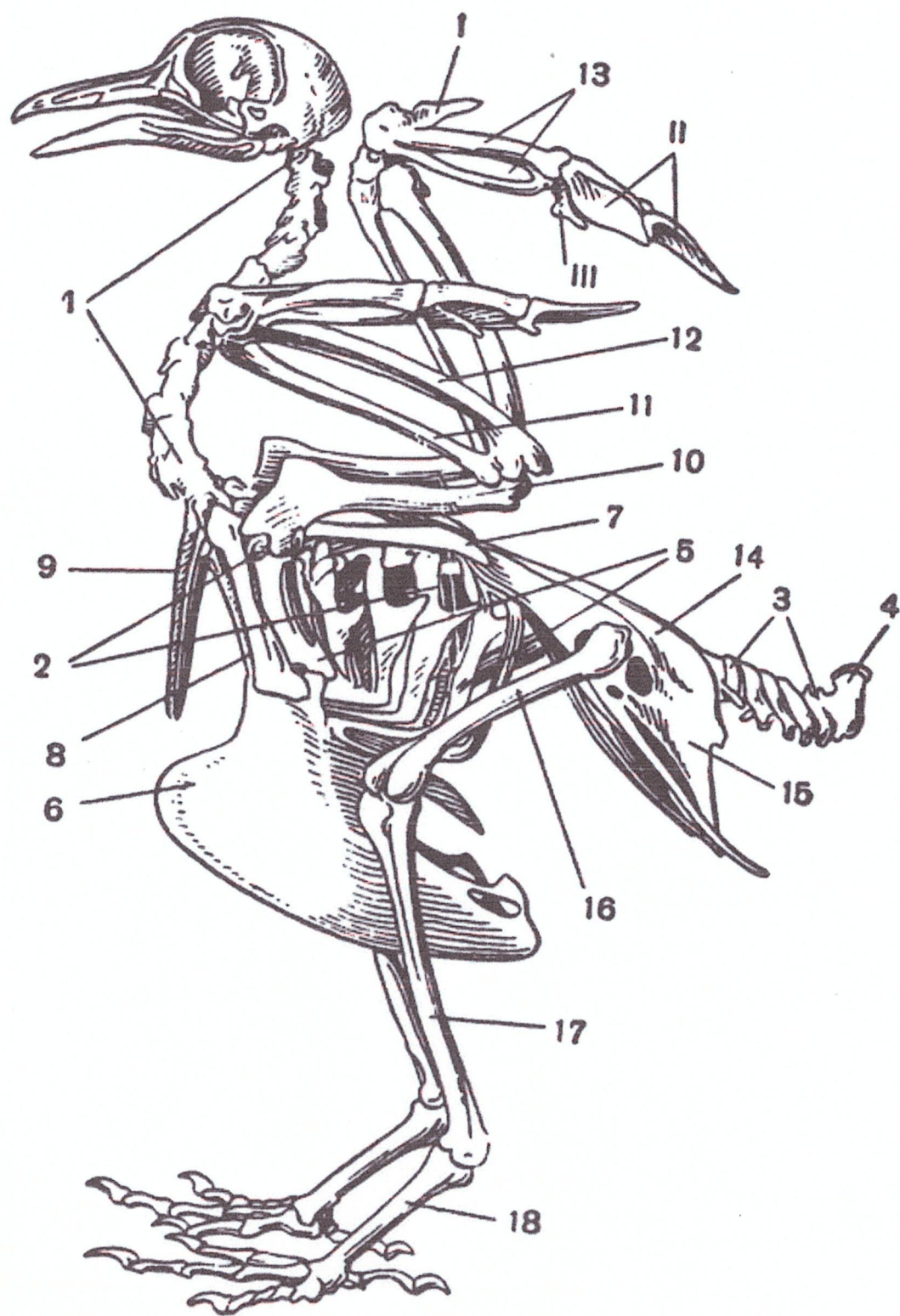
1. Ар бир топ өз алдынча презентация даярдашат жана жакташат
2. Тест менен иштөө

Үйгө тапшырма & 31

Скелет сизого голубя

География предмети

Сабактын темасы: Сейрек учуроочу жана жоголуп бара жаткан жаныбарлар

- Така тумшук кидик жарганат
- Марал
- Чаар күсөн
- Орто Азия кундуз
- Ак тырмак күрөң аюу

Бакирова А.Ж

Сабактын темасы: Сейрек учуроочу жана жоголуп бара жаткан жаныбарлар

Сабактын жабдылышы: Карта, видео слайд, сүрөттөр, флешчарт, маркерж.б

Сабактын тиби: Аралаш сабак

Сабактын Максаты:

1. **Билим берүү:** Сейрек учуроочу жана жоголуп бара жаткан жаныбарлар жөнүндө окуп үйрөнүшсө
2. **Өнүктүрүү максаты:** Кызыл китепке киргизилген жаныбарлар жөнүндө окушуп, кайсы жаныбарлар мамлекеттик тарабынан корукка алынганын билишсе
3. **Тарбиялык максаты:** Эркин сүйлөөгө, ой жүгүртүүгө жана жаратылышка аяр мамиле жасоого көнүгүшсө

Негизги компетенттүүлүктөр:

1. Маалыматтык компетенттүүлүк (НК 1)

2. Социалдык коммуникативдик комп (НК 2)

3. “Өзүн өзү уюштуруу жана көйгөйлөрдү чечүү” (НК 3)

Предметтик компетенттүүлүктөр:

1. Географиялык документтерди талдоо жана интерпретациялоо (ПК1)

2. Географиялык процесстер менен кубулуштарды түшүндүрүү (ПК2)

3. Географиялык объектилердин комплекстүү мүнөздөмөсүн берүү жана мейкиндикте багыт алуу (ПК3)

Сабактын жүрүшү:

№	Сабактын этабы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Өкуучунун ишмердүүлүгү	Компет-лук	
				НК	ПК
1.	Уюштуруу Саламдашуу Шыктандыруу	Окуу куралдарын даярдатат, класстын тазалыгына көңүл бурат, жагымдуу жагдай түзөт	Окуу куралдарын даярдашат	Нк1	Пк1
2.	Жагымдуу маанай	Окуучулар бирин-бири карап жылмайышат. «Кана балдар бүгнү сабактын алтын эрежесин түзүп алсак? Балдар менен биргеликте алтын эрежени түзүп алуу Алтын эреже Сабакка кечикпей келүү Мугалимди угуу Кол көтөрүп жооп берүү Тартипти сактоо Бирин –бири угуу сыйлоо Партада түз отуруу	Окуучулар бирин-бири карап жылмайышат. Алтын эреже Сабакка кечикпей келүү Мугалимди угуу Кол көтөрүп жооп берүү Тартипти сактоо Бирин –бири угуу сыйлоо Партада түз отуруу	Нк1 Нк2 Нк3	Пк1 Пк2 Пк3

		Тазалыкты сактоо	Тазалыкты сактоо		
3.	Уй тапшырмасын текшерүү	<p>Өтүлгөн тема: Жаныбарлардын ар түрдүүлүгү жана бийиктик алкактуулук боюнча таралышы</p> <p>Талаа жана токой зонасынын жаныбарларынын окшоштуктары жана айырмачылыктарын, билип келүү</p> <p>Кандай жаныбарларды маданий ландшафтагы жаныбарлар дейбиз?</p> <p>Тест менен иштөө</p> <p>1. Өсүмдүктөр менен азыктанган жаныбарларга кайсылар кирет?</p> <p>А) Карышкыр түлкү Б) Бүркүт илбирс В) Суур, кулжа Г) Марал сүлөсүн</p> <p>2. Жаныбарлардын белгилүү тобу жашаган, тиричилик шарттары боюнча бирдей мүнөздүү аймактар эмне деп аталат?</p> <p>А) Биоценоз Б) Биотоп В) Жашаган жери</p> <p>3. Бул жаныбарлар Ар түрдүүлүгү, түрүксүздүгү жана улам жанырып түрүүсү менен айырмаланат. Бул кайсыл алкактуулуктун жаныбарлары</p> <p>А) Чөл жана жарым чөл Б) талаа жана токой В) Альпы жонасынын Г) Маданий ландшафтардын</p>	<p>Аткарып келген тапшырмаларын айтышат</p> <p>Таранчы, бактектер, чыйырчыктар, чабалекейлер, Ала жана кара каргалар, Сүт эмуучүлөрдөн талаа жана үй чычкандары, келемиштер момолойтор, сокур чычкандар</p> <p>Тура жооп</p> <p>В) Суур жана кулжа</p> <p>Б) Биотоп</p> <p>Г) Маданий ландшафтардын</p>	HK1 HK3	PK1 PK3
4.	Жаңы тема	<p>Сейрек учуроочу жана жоголуп бараткан жаныбарлар</p> <p>Балдар кайсы жаныбардын түрүн силер тааныйсынар?</p>	<p>Окуучулар берилген тапшырманы аткарышып жооп беришет</p>	HK2 HK3	PK2 PK3

		<p>1 Тема боюнча түшүнүк берет?</p> <p>3.презентация</p> <p>3.Топто иштөө Окуучулардан түзүлгөн топтого суроо берет 1-топ Кайсы жаныбарлардын түрү мамлекет тарабынан корукка алынган? презентация жасашат 2-топ Жаныбарлардын тукум курут болуу коркунучунун себептери? презентация жасашат</p>	<p>Балдар кунт коюп угушат</p> <p>Презентация слайддан көрүшөт</p> <p>1-топ Кайсы жаныбарлардын түрү мамлекет тарабынан корукка алынган?</p> <p>2- топ Жаныбарлардын тукум курут болуу коркунучунун себептери?</p>		
5.	Бышыктоо	<p>Силердин айбылардын тегерегинде кандай жаныбарлар жашашат?</p> <p>Кыргызстандын кызыл китеби качан кабыл алынган?</p> <p>Бүгүнкү сабакта эмне билдинер?</p>	<p>Кескелдирик, кара чаар жылан, таш бака, торгой, таранчы, көгүчкөн, түлкү, чөө, ж.б</p> <p>1976-ж 10-май</p> <p>Окуучулар жооп беришет</p>	НКЗ	ПКЗ
6.	Баалоо	Билимине жараша бааланышат	"3" , "4" , "5"		
7.	Үй тапшырмасы	Өзүнөр жашаган аймактагы жапайы жаныбарлар жнүндө маалымат таап аларга мүнөздөмө жазып келүү	Берилген тапшырманы аткарышат		

Көптөгөн жапайы жаныбарлар, өзгөчө алардын ири өкүлдөрү эзелтен бери адам баласынын тиричилигинде орчундуу ролду ойногон. Илгерки кээ бир уруулар жалаң мергенчилик менен оокатын өткөргөндүгү жөнүндө жомоктордо, легендаларда айтылат. Турмуш кыйындап, жутка учурап, эл үчүн каат жылдарда мергенчилик жашоонун булагы болуп калган учурлар аз болгон эмес. Ошондой эле териси баалуу жаныбарларга аңчылык кылып, аң терилерин соода- сатыкка пайдалануу да кеңири тараган. Териси

баалуу жаныбарлардын иштетилген тээрилеринен илгертеден бери кооз жана эң ыңгайлуу кийимдер тигилип келген. Кийинки мезгилде адам баласынын саны көбөйүп, ошого жараша керектөөлөр да артты, мергенчилер да көбөйүп, куралдар улам жакшыртылды. Адам баласы кээ бир жаныбарлардын түрлөрүн тукум курут

кылып коюу мүмкүнчүлүгүнө жетишти.

Жаныбарлардын азайып кетиши жана жоголуп кетүү коркунучу жалаң эле аңчылыктан келип чыккан жок. Адам баласынын ар кандай чарба аракеттеринин натыйжасында жаныбарлардын жашоо шарты өзгөрдү, айрым түрлөргө азык табуу кыйындады. Кээ бир түрлөрүнүн тукумдашынын шарты бузулду.

Мисалы: жерди айдоо талаада тиричилигин өткөргөн жаныбарлардын экологиялык жайын бузду, чөптүн арасында уялаган канаттуулар балапан чыгара албай калышты. Айыл чарбасында химиялык семирткичтерди, уу заттарды пайдалануу да көп жаныбарлардын түрлөрүнө өз таасирин тийгизди.

Сейрек учурап бара жаткан жаныбарлар дүйнөлүк масштабда „Жаратылышты жана жаратылыш ресурстарын коргоонун эл аралык Кызыл китебине„ катталат.

Кыргыз ССР Министрлер Советинин 1976-ж 10-майдагы токтому боюнча Кыргыз ССРинин Кызыл китеби түзүлүп, Кыргыз ССР Министрлер Советинин 1981-жылы, 13-апрелдеги токтому боюнча Кыргыз ССРинин Кызыл китебине катталуучу жаныбарлардын тизмеси бекитилген.

Кыргызстандын Кызыл китебинде

мурдагы Кыргыз ССРинин Кызыл китебине кирген жаныбарлар негизинен сакталды.

- Сүт эмүүчүлөрдүн-13
- Сойлоочулардын-3
- Балыктын-1

Канаттуулардын-20 түрү киргизилди

2. Жаныбарлардын тукум курут болуу коркунучунун себептери

Миңдеген жаныбарлардын коркунучта болушунун себептери, Табигый себептерден баштап, адамдын аракетсиз боло турган нерселер. Ушул себептер жаныбарлардын ири өлчөмдө жок болушуна алып келди. Бул себептер оорулардын жана пандемиянын пайда болушуна, башка түрлөрдүн атаандашуусуна жана ал тургай карылыкка байланыштуу.

Табигый жол менен болушу мүмкүн болгон жана көптөгөн түрлөрдү жок кылган көптөгөн кырсыктар бар. Мисалы, бизде токой өрттөрү, кургакчылык, ураган, вулкандар ж.б. Аны жараткан жаратылыш болсо дагы, ал миңдеген тирүү жандыктарды өлтүрөт.

Эми биз адамдын иш-аракеттерине байланыштуу себептерге кайрылабыз. Адам жаратылыш ресурстарын ашыкча эксплуатациялоого, экосистемаларды булгоого жана жамааттарды көчүрүүгө себеп болууда. Адамдын ар бир иш-аракети айлана-чөйрөгө таасирин тийгизет. Тез арада кесепеттери - жаныбарлардын жашоо образына болгон сүйүү.

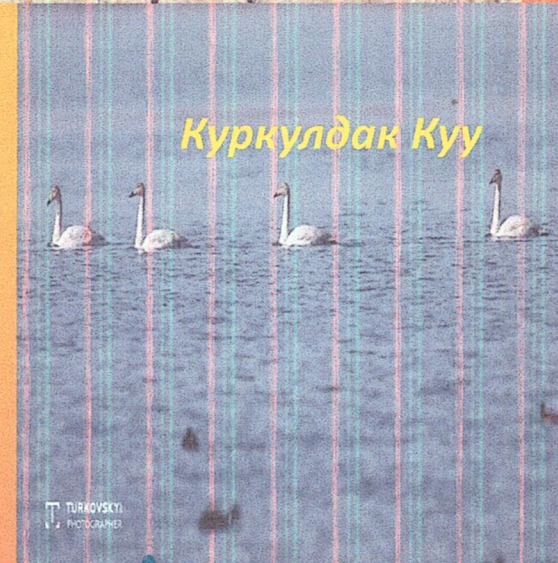
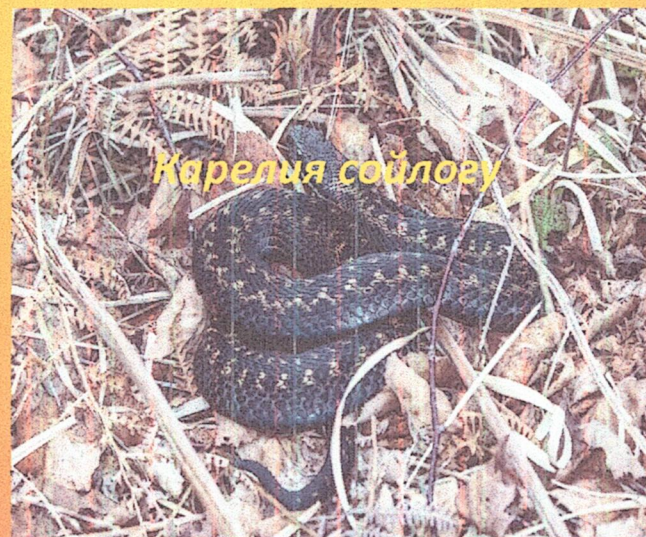
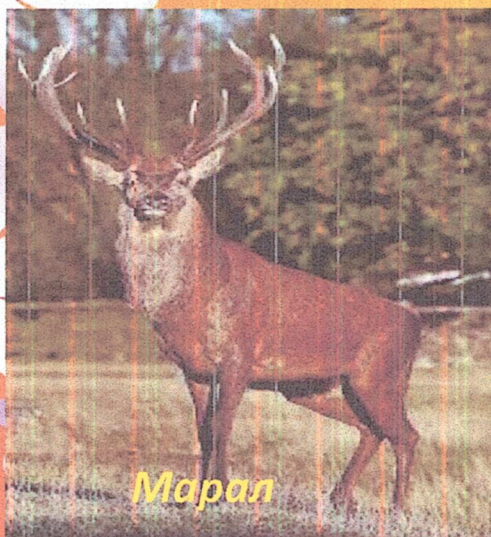
Экосистеманын бүтүндүгү өзгөрүлүп, ошону менен бул жаныбарлардын айлана-чөйрөнүн өзгөрүшүнө аярлыгы күчөйт. Бул өзгөрүүлөр жана өзгөртүүлөр көптөгөн түрлөрдүн жоголушуна алып келет анткени кыска убакыттын ичинде жаңы чөйрөгө көнүү мүмкүн эмес.

Мамедов
Зав. ИО

Сейрек учурап бара жаткан жаныбарлар дүйнөлүк масштабда „ Жаратылышты жана жаратылыш ресурстарын коргоонун эл аралык Кызыл китебине„ катталат.

Ал тизмеде, жогоруда СССРдин Кызыл китебине
катталган жаныбарлардан тышкары кирген
жаныбарлар.

Ак куунас, бейиш чымынчысы, Балыктардан- Түркистан жаяны

1. Кызыл китепке кирген, Кыргызстандын Ысык-Көл аймагында байырлаган жырткыч жаныбар кайсыл?
а) Ак илбирс;
б) Карышкыр;
в) Өрдөк;
с) Суур.
2. Төмөндөгү аюулардын кайсыл түрү Кыргызстандын кызыл китебинде бар?
а) Кара аюу;
б) Күрөң аюу;
в) Ак аюу;
с) Кыргызстанда аюу жок.
3. Бул жырткыч жаныбарлардын кайсынысы кызыл китепке кирген?
а) Кызыл карышкыр;
б) Чөө;
в) Көк карышкыр;
с) Түлкү.
4. Кызыл китепке кирген, сууда мекендеген жаныбар кайсыл?
а) Кен-Куру;
б) Балык;
в) Суусар;
с) Кундуз.
5. Кыргызстандагы кызыл китепке кирген майда жаныбар кайсыл?
а) Чүткөр (кармүштөк);
б) Чычкан;
в) Ак чычкан;
с) Чөндөлөй.
6. Төмөндөгү сүт эмичүүлөрдүн кайсынысы кызыл китепке кирген?
а) Бугу;
б) Уй;
в) Суусар;
с) Кой.
7. Кызыл китепке кирген, бийик тоолу аймакта мекендеген жаныбарлар кайсы?
а) Суур, Кен-Куру, Келемиш;
б) Ак илбирс, Арка-Кулжа, Бугу;
в) Суусар, Чүткөл;
с) Баары эле байырлайт.
8. Бул майда жандыктардын кайсынысы аңчылык кылганга тыюу салынган?
а) Суу чычканы;
б) Бос чычкан;
в) Майда жандыктардын баарына тыюу салынган;
с) Тыюу салынган эмес.
9. Кызыл китепке кирген түздүктүү жерде байырлаган жаныбар кайсы?
а) Карышкыр;
б) Чөө;
в) Топоз;
с) Жейрен.
10. Кызыл китепке кирген Дүйнө жүзү боюнча жалгыз гана Теңир-Тоону байырлаган жаныбар?
а) Мөнзбир Сууру;
б) Кызыл тоок;
в) Кенгуру;
с) Кызыл карышкы с) Жейрен.

Открытый урок по истории на тему:

“Древняя Индия”

учительницы *Сариковой Насибахон*

Мухумжановны

Класс: 10

Тема: Древняя Индия.

Цель:

- Узнают глубже о географическом положении Индии.

- Смогут с помощью кластера составить слова: жаркий, многонаселенный, выращивают чай, хлопок рис, производят фильмы, город любви приклоняются Будде, красива танцуют и т.д.

- Научить детей работать с текстом и ставить метки и после прочтения смогут дать комментарии.

Оборуд: Книга история Древнего мира, лист А4, ватман

Метод: Кластер, инсерт

Ход урока:

Орг момент: опрос 12 мин.

1. Какие законы создал Вавилонский царь Хаммурапи?

Города Двуречья долго воевали между собой кому из них быть главным победителем

Становится Хаммурапи захватив Вавилон, он правил 1762 по 1750 год до н.э.

Он создавал законы и написал на черном камне, закон Хаммурапи должны соблюдать все жители если не будут слушаться нарушение законов их постигнет суровое наказание:

1. Если человек украл имущество храма, он должен быть казнен.
2. Если человек украл осла овец или раба он должен быть казнен.
3. Если человек ударил отца, ему следует отрубить руку.
4. Если человеку выбил зуб, то ему следуют выбить зуб.
5. Если выкалил глаз человеку, ему самому следует выкалить глаз
6. Если человек укротил насыпь на своем земле и вода затопила поля соседа пусть возместить им убытки
7. Если не чем платить, следует продать все его имущество и самого, а полученные серебро пусть соседи разделят между собой.

Если кто то не может заплатить свой долг то его дети должны отработать 3 года, большее трех лет то и богатые за нарушение могут получит наказание.

Меня
Зябур

2. Расскажите о финикийских мореплавателях?

Финикия расположена на восточном побережье Средиземного моря, жизнь финикийцев была не похожа, чем у египтян или вавилонян земля плодородная на узкой полоске земли между морем и цепью Леванских гор не было крупных рек и долин финикийцы сажали виноград и оливковое масло они обменивались вином на пшеницу. Славился строительным лесом, толстые бревна из недр ливанского отправляли в Египет и другие страны

Финикия выходили торговые пути из междуречья на осле, верблюдах торговые караваны городов Библ, Сидон Тир, Египет и в Грецию. Продавал рабов посадив их в кандалы к скамьям гребцы рабы Ремесленники изготавливали украшения золота и серебра резьба по дереву слоновой кости прозрачное стекло, мастера смешивали чистый белый песок с содой и поливали как медную руду из стеклянной массы они выдували изящные сосуды для благовоний разнообразных душистых веществ. Царской окраской считались ткани, окрашенные в пурпурный, то есть лилово-красный цвет.

Кто был Ассирийским царем и как они основали железом?

Хаммурапи распространил железо во время строительства Хеопса люди пользовались медными орудиями труда Медь и бронза легко обрабатывались. Прошло около 10-го века до н.э. сделали наконечники, лопаты, топор, наконечники плугу.

Верхнем течении Тигра расположена Ассирия предгорья горы богатые залежавшие железной руды, они охотились и занимались скотоводством 8 веке до н.э. армия стала самым сильным, использовали железные мечи, боевые топорами крупные щиты шлемы панцири Ассирийский царь завоевал Вавилон, Библ, Тир, Сидон часть Палестины совершали походы на юг в Египет и север в горное царство Урарту. Ассирийцы завоевали города увозили добычи, а и художники любили изображать, считающих ускононый скот и отрубленные головы вражеских воинов древнюю столицу Ассирии город Нинивию называли логовищем львов и городом крови. Ашшурбанапал человек образованный он говорил не только драгоценные добыче привозили но и книги тоже приносили, так было собрано много книг и сочинений, созвездия напоминали земные города Вавилон а где-то между звездами текли могучие реки Тигр и Евфрат. После смерти Ашшурбанапала в 612 году до н.э. Ниневия была сожжена захватчиками. Последний царь чтобы попасть в руки врагов бросился в огонь. Ассирийская держава погибла а библиотека уцелела ведь глиняные книги не сгорели они стали прочными. Ученые восстановили сказание Гельгамыша и множество других клинописных книг.

Тема: Древняя Индия.

Индия какая она?

Индивидуально 1 мин.

Богатая

жаркая

город любви

поют

Индия

танцуют

Чай

хлопок

рис

Гималай

Фильмы

многонаселенная

Страна между Гималаям и океанами
 Джунгли на берегах Ганга
 Животные и боги
 Древние среди джунглей
 Миф о происхождении четырех костей

Что вы знаете про Древнюю Индию?

Инд. 2 мин

В парах 2 мин запись на первую колонку

Чтение текста 15 мин участники читая текст ставят метки

Подтверждение V

Противоречие -

Новая информация +

Вопрос: ?

V	+	-	?
<p>Индия расположена в южной стороне Азии с запада востока, востока и юга обмывает Индийский океан. Севера граничат Гималаям самые высокие горы в мире. Есть река Ганг и Инд. долине Ганга было жарко и влажно покрывает густой трудно проходимый джунгли Они варили рис ложили в тарелку и ставили на землю и говорили угощайтесь но нас не трогайте. Индию завоевал Бабур построил Таж –махал Слонов использовали виды транспорта.</p>	<p>Индейцы рубили деревья очищали лес использовали мотыгу лопату железный топор, выращивали хлопчатник и сахарный тростник. Они там где сущее сеяли пшеницу, охотились в джунглях на диких зверей, ловили птиц. Не которых богов индейцы представляли в виде диких животных- могучего свирепого льва или хитроумной обезьяны одним из богов был мудрый Ганеша с головой слона. Каждый индеец самого рождения принадлежал к одной из четырех кастбжрецов, знатных воинов, земледельцев, слуг. Как брахманы приносили жертв. Кстати знатных воинов, земледельцев и слуг. Неприкасаемые</p>	<p>Я думала если коровы, козы после на опушках леса то они не вернуться пропадут ,но оказалась они возвращались.</p>	

После заполнение схемы мы возвращаемся на первую колонку и зачитываем предложение, если подтвердилось то ставим птичку.

Что вы узнали про древнюю Индии?

На сколько видов делятся индейцы и почему они называют неприкасаемые?

Что для вас было важным?

Оценивание:

Дом. зад. Прочитать текст докончить инсерт